

Nr 723

Av fru Nettelbrandt m. fl. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 54, angående reformering av den obligatoriska skolan m. m.

(Lika lydande med motion nr 611 i Första kammaren)

I skilda sammanhang har understrukits vikten av att förutsättningar skapas för lärarna att i den nya skolan individualisera undervisningen och bereda eleverna tillfälle till självverksamhet. För att detta skall vara möjligt är det emellertid nödvändigt att klassen i icke alltför ringa omfattning får delas. När värdet av den individualiserade undervisningen särskilt poängterats — vilket skett från skilda håll och icke minst från skolberedningens sida — synes det angeläget, att möjligheterna att genomföra sådan undervisning icke minskas utan i stället ökas jämfört med det som nu gäller. Förslagen i proposition nr 54 om en minskning på mellanstadiet av antalet förstärkningsanordningar måste därför med nödvändighet balanseras med någon motsvarande ökning av förstärkningsanordningarna på annat håll för att icke den samlade effekten skall bli negativ.

Årskurs 4 är för den enskilde eleven ett avgörande skolår. Klassläraren har där mottagit en ny klass, och det är viktigt att han så snart som möjligt lär känna anlagen och intressena hos klassens skilda elever. Om det skall bli möjligt att ägna varje ny elev några mera personliga omsorger, måste tillfälle ges till personligt umgänge mellan lärare och elev i en mera begränsad krets än den hela klassgemenskapen utgör. Det synes därför mycket lämpligt att en förstärkningstimme förlägges till årskurs 4. För denna förstärkningstimme synes ämnet svenska vara väl lämpat. Detta ämne är av den största vikt, då det utgör grunden för elevens fortsatta studiegång. Vidare ger svenska stora möjligheter till anordnande av grupparbeten och individuella överskursarbeten. Därvid kan förmågan både till samarbete och till självständigt arbete tränas upp. Förutsättningen är dock, att det kan ske under lärarens aktiva ledning, vilket icke är möjligt i hel klass.

Nu gällande gruppavdelning när det gäller ämnet slöjd på mellanstadiet föranleder stundom så stora grupper som 25 elever. Möjligheterna att med så stort antal elever bedriva en effektiv undervisning och ge tillräcklig handledning är mycket små. Propositionens förslag om rätt till delning vid elevantalet 21 ger en otillräcklig förbättring med effekt endast vid de mindre skolorna. Skolöverstyrelsen har också i sitt remissyttrande över skolberedningens förslag förordat längre gående förbättringar. Även med propositionens förslag kommer slöjdgrupperna att få ett elevantal som från praktiska och pedagogiska utgångspunkter icke kan anses acceptabelt.

Vi anser att 17 bör vara ett definitivt maximital för elevantalet i slöjdgrupper på mellanstadiet och att varje klass som regel får bilda två slöjdgrupper. En sådan uppdelning skulle ge från pedagogiska synpunkter acceptabla grupper samtidigt som de organisatoriska frågorna, schemaläggning samt utnyttjande av lärare och lokaler skulle kunna lösas smidigare än enligt såväl nu gällande som i propositionen föreslagna föreskrifter.

Departementschefen anför i propositionen, att anordnandet av specialundervisning är ett viktigt och betydelsefullt led i skolans strävan att skapa betingelser för en studiegång avpassad efter den enskilde elevens förutsättningar och behov och att den har den dubbla uppgiften att ge dem som behöver specialundervisning denna för dem särskilt avpassade form men också att underlätta undervisningen i normalklasserna genom att därifrån skilja de elever som genom sitt behov av särskild undervisning skulle tynga denna i en normalklass. Departementschefen har emellertid enligt vår mening icke tagit konsekvenserna av dessa positiva uttalanden.

Den s. k. 15 %-regeln, som för närvarande gäller i fråga om inrättande av specialklasser, har av många remissinstanser starkt kritiserats. Även om 15 %-gränsen vid interkommunal samverkan kan få överskridas av värdkommunen, är den på vissa håll klart otillräcklig. För att ge alla elever möjlighet till en fullgod undervisning är det enligt vår mening nödvändigt att slopa 15 %-regeln och i stället medge inrättande av specialklasser i den utsträckning som motsvarar det verkliga behovet inom varje kommun. I många kommuner — inte minst i städer och tätorter — går många elever fortfarande i icke-obligatoriska skolor. Därvid fastställs icke specialklassprocenten på hela elevunderlaget, vilket medför en i sådana kommuner sämre möjlighet än i övriga att inrätta specialklasser. Det förekommer vidare i icke så få fall, att föräldrar med handikappade barn flyttar till städer och tätorter för att deras barn skall ges möjlighet till den specialundervisning som går att erbjuda. Sådana omflyttningar, som är helt naturliga för de föräldrar och barn som det gäller, bidrar emellertid ytterligare till en snedvridning av 15 %-regelns utslag. Därest målsättningen att varje elev skall få åtnjuta erforderlig specialundervisning skall omsättas i praktiken är 15 %-regeln först och främst helt onödig och vidare i vissa fall direkt hindrande för fullföljande av denna målsättning.

En annan fråga i anslutning till frågan om specialklasserna anser vi förtjäna särskild uppmärksamhet. Det finns ännu i vårt land ett antal bortglömda minoriteter. En av dessa är de barn som genom svåra hörselskador icke har möjlighet att tillgodogöra sig någon skolutbildning, innan de erhållit en effektiv vård. Audiometerprov är på många håll icke genomförda, vilket medfört, att många hörselskador bland skolbarn ännu icke upptäckts. Barn med oupptäckta hörselskador bedöms ofta som intelligensdefekta och placeras i hjälpklass eller särskola. I ett flertal fall har sådana barn först efter avslutad skolgång erhållit riktig behandling, och det har därvid visat sig, att sådana som under skolgången varit helt oåtkomliga för undervisning och blivit bedömda därefter kunna vara gott och väl normalbegåvade. Sådana

ungdomar har ofta åsamkats svåra psykiska skador. Det är angeläget, att hörselskadorna upptäcks i tid och att de omedelbart ges erforderlig behandling. Hörselundersökningar med hjälp av audiometer bör därför vara obligatoriska före skolåldern och sedan göras fortlöpande under skoltiden. Undersökning bör också omedelbart göras på alla skolbarn som hittills icke underkastats sådana prov.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 54

1. besluta om införande av en förstärkningstimme i svenska i årskurs 4,

2. besluta att på mellanstadiet medge delning av slöjdgrupp, om antalet elever överstiger 17, och att varje klass som regel får bilda två slöjdgrupper,

3. besluta att medge inrättande av specialklasser i de fall där behov av sådan undervisning föreligger,

4. besluta att alla skolbarn vid något eller några tillfällen skall bli föremål för hörselprov med hjälp av audiometer och att särskilda hörselklasser i enlighet med vad som yrkats under punkt 3 skall inrättas,

5. besluta uppräknade vederbörande anslag för budgetåret 1962/63 med det belopp som erfordras av yrkandena ovan.

Stockholm den 23 mars 1962

Cecilia Nettelbrandt

Augustinus Keijer

Brita Elmén